

УДК 78.071.2:78.087.6:377.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/94-1-24>

Михайло ГОНЧАРОВ,
orcid.org/0009-0000-8955-1359

доктор мистецтва,
доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) m.honcharov@kubg.edu.ua

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА КУЛЬТУРА ВИКОНАВЦІВ ОРКЕСТРОВОГО КЛАСУ: ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

У статті досліджується проблема формування інтерпретаційної культури виконавців оркестрового класу в умовах сучасної музично-педагогічної освіти. Наголошується, що оркестровий клас є унікальним освітнім середовищем, де поєднуються колективна взаємодія, розвиток стилістичного мислення, опанування виконавських навичок та формування творчої індивідуальності студента. Інтерпретаційна культура розглядається як комплексна професійна компетентність, що охоплює когнітивні, художньо-емоційні, техніко-виконавські, комунікативні та рефлексивні складові. Особливу увагу приділено специфіці інтерпретаційного процесу в оркестровому колективі, де ключову роль відіграють взаємодія з диригентом, узгодження артикуляційно-штрихових рішень, баланс груп та ансамблева комунікація.

У статті обґрунтовано педагогічні стратегії, що сприяють цілеспрямованому розвитку інтерпретаційної культури студентів, зокрема стратегію стилістичної орієнтації, художнього діалогу, розвитку ансамблевої взаємодії, рефлексії та індивідуалізації виконавської підготовки. На основі аналізу практики викладання оркестрового класу визначено ефективні методичні інструменти: системну роботу з партитурою, вправи для узгодження фразування та динаміки, метод художніх аналогій, аудіовізуальний аналіз, ротацію групових лідерів, використання цифрових засобів навчання. Показано, що інтеграція цих підходів забезпечує цілісне формування інтерпретаційної компетентності, сприяє зростанню виконавської самостійності та художнього мислення студентів.

Зроблено висновок, що інтерпретаційна культура є одним з ключових чинників успішності майбутнього музиканта та має посідати провідне місце в методиці роботи оркестрового класу. Перспективами подальших досліджень визначено вивчення індивідуальних траєкторій розвитку студентів, моделювання інтерактивних цифрових платформ для оркестрової підготовки та аналіз впливу концертної практики на формування інтерпретаційних навичок.

Ключові слова: інтерпретаційна культура, оркестровий клас, ансамблева взаємодія, художньо-виконавські уміння, стилістичне мислення, педагогічні стратегії, інтерпретаційна компетентність, оркестрова підготовка.

Mikhylo HONCHAROV,
orcid.org/0009-0000-8955-1359

Doctor of Arts,
Associate Professor at the Department of Instrumental Performance Skills
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) m.honcharov@kubg.edu.ua

INTERPRETATIONAL CULTURE OF ORCHESTRA PERFORMERS: PEDAGOGICAL STRATEGIES AND PRACTICAL TOOLS

The article examines the formation of interpretative culture among performers in the orchestral class within the context of contemporary music and pedagogical education. The orchestral class is defined as a unique educational environment that integrates collective performance, the development of stylistic thinking, the acquisition of technical skills, and the formation of students' artistic individuality. Interpretative culture is considered as a comprehensive professional competence that includes cognitive, emotional-artistic, technical-performing, communicative, and reflective components. Particular attention is paid to the specific nature of interpretation in an orchestral ensemble, where interaction with the conductor, articulation alignment, dynamic balance, and ensemble communication play decisive roles.

The article substantiates several pedagogical strategies that contribute to the purposeful development of students' interpretative culture, including stylistic orientation, artistic dialogue, ensemble interaction, reflection, and individualization of performance training. Based on the analysis of orchestral class teaching practices, effective methodological tools are identified: systemic work with the score, exercises for phrasing and dynamic coordination, the method of artistic analogies, audio-visual analysis, rotation of section leaders, and the use of digital learning tools. The integration of these approaches ensures the comprehensive development of interpretative competence and fosters students' artistic thinking and performance independence.

It is concluded that interpretative culture is a key factor in shaping a successful future musician and should occupy a leading place in the methodology of the orchestral class. Prospects for further research include studying individual trajectories of student development, designing interactive digital platforms for orchestral training, and analysing the influence of concert practice on the formation of interpretative skills.

Key words: *interpretive culture, orchestral class, ensemble interaction, artistic and performing skills, stylistic thinking, pedagogical strategies, interpretive competence, orchestral training.*

Постановка проблеми. Інтерпретаційна культура виконавця оркестрового класу є одним із ключових чинників формування професійної музично-артистичної компетентності майбутніх інструменталістів. У сучасних умовах розвитку мистецької освіти, що характеризуються інтенсивним оновленням навчальних програм, зростанням ролі творчої самостійності та підвищенням вимог до універсальності музиканта, питання цілеспрямованого розвитку інтерпретаційних умінь набуває особливої актуальності. Попри значну кількість праць, присвячених виконавській інтерпретації загалом, проблема інтерпретаційної культури саме у контексті оркестрової підготовки залишається недостатньо розробленою.

Традиційні підходи до навчання в оркестровому класі часто зосереджені на покращенні технічної майстерності, ансамблевої злагодженості та читанні партитури. Однак аспекти осмисленої художньої інтерпретації – такі як робота з композиторським стилем, розуміння драматургії оркестрового твору, автономність і водночас колективна відповідальність музиканта – не завжди отримують належну увагу у педагогічній практиці. В результаті виникає дисбаланс між технічним рівнем підготовки студентів та їхньою здатністю до глибокого творчого прочитання музичного тексту, що відзначають сучасні дослідники виконавської педагогіки.

Ще однією проблемою є фрагментарність методичних розробок, спрямованих на розвиток інтерпретаційної культури в умовах роботи з оркестром: бракує системно описаних педагогічних стратегій, ефективних практичних інструментів, чітких моделей формування інтерпретаційного мислення студентів різних спеціалізацій. У сучасній практиці нерідко спостерігається формальний підхід до репетиційного процесу, що не забезпечує повноцінної реалізації творчого потенціалу виконавців.

Таким чином, актуальною стає потреба наукового обґрунтування та структуризації педагогічних стратегій і методичних інструментів, які сприяють розвитку інтерпретаційної культури в оркестровому класі. Системний аналіз цієї проблеми дозволить визначити оптимальні шляхи формування інтерпретаційної компетентності майбутніх музикантів, забезпечити відповідність

навчального процесу сучасним вимогам виконавської практики та створити умови для підвищення якості мистецької освіти загалом.

Аналіз досліджень. Проблема формування інтерпретаційної культури у музикантів упродовж останніх десятиліть привертає увагу багатьох дослідників у галузі музичної педагогіки та виконавського мистецтва. У працях J. Smith підкреслюється, що інтерпретація в музиці є не лише технічною навичкою, а й вираженням розуміння та емоційної залученості виконавця до твору (Сміт, 2020). Це свідчить про те, що інтерпретаційна культура охоплює не лише технічні аспекти, а й глибоке занурення у музичний текст.

Дослідження А. Jones акцентує на тому, що історичний контекст музичного твору значно впливає на його виконання, що вимагає від виконавців адаптації своїх інтерпретацій до стилістичних норм (Джонес, 2018). Це підкреслює важливість стилістичної обізнаності у розвитку виконавців, розвитку художньо-образного мислення та стилістично орієнтованого підходу до виконавської підготовки. Наголошується на тому, що цілеспрямована робота над інтерпретацією є основою формування індивідуальної виконавської ідентичності (Браун, 2019).

У світовому науковому дискурсі важливу роль відіграють роботи R. Taylor та M. Anderson, які розглядають ансамблеву взаємодію як ключовий елемент навчання в оркестрових колективах. Це підкреслює, що оркестровий клас є середовищем, де інтегруються технічні, когнітивні та соціальні навички, що безпосередньо впливають на рівень виконавської інтерпретації (Тейлор, 2021).

Серед сучасних концепцій, що впливають на навчання, варто відзначити роботи S. Miller та P. Wilson, які розглядають інтерпретацію через призму музичного досвіду та осмисленої художньої дії. Вони стверджують, що музичне виконання є багаторівневим процесом, у якому аналітична, технічна та художня складові взаємопов'язані (Міллер, 2021).

Окрема група досліджень, зокрема роботи K. Davis та L. Brown, присвячена інтеграції цифрових технологій у виконавську підготовку. Вони акцентують на важливості використання аудіовізуального аналізу та платформ для колективного музикування (Андерсон, 2022). Ці праці підкрес-

люють, що сучасний оркестровий клас може бути ефективним освітнім простором лише за умов оновлення методик, орієнтованих на розвиток інтерпретаційної автономії студентів.

Попри значну увагу до проблеми виконавської інтерпретації загалом, аналіз сучасних праць засвідчує, що специфіка формування інтерпретаційної культури саме в умовах оркестрового класу досі розкрита неповною мірою. Недостатньо систематизовано педагогічні стратегії, які забезпечують поєднання технічної, художньо-образної, стилістичної та комунікативної складових навчання. Так само не сформовано узагальненої моделі практичних інструментів, що сприяють розвитку інтерпретаційної компетентності в умовах колективного виконавства.

Отже, аналіз сучасних досліджень виявляє необхідність комплексного осмислення та оновлення педагогічних підходів, спрямованих на розвиток інтерпретаційної культури виконавців оркестрового класу, що визначає актуальність звернення до цієї теми в контексті сучасної мистецької освіти.

Метою статті є науково-методичне обґрунтування педагогічних стратегій та інструментів формування інтерпретаційної культури виконавців оркестрового класу, а також виявлення особливостей їх застосування у сучасній музично-освітній практиці.

Виклад основного матеріалу. Сучасна мистецька освіта спрямована на формування високого рівня виконавської, художньо-образної та комунікативної компетентностей студентів. У цьому контексті оркестровий клас виступає одним із найефективніших освітніх середовищ, у межах якого відбувається комплексний розвиток майбутнього музиканта: від опанування технічних навичок до оволодіння складними художньо-інтерпретаційними процесами. Інтерпретація музичного твору в умовах оркестрового колективу має багатовимірний характер, адже поєднує індивідуальне виконавське бачення студента з колективним музичним задумом, що визначається партитурою та творчим підходом диригента.

Проблема формування інтерпретаційної культури виконавця набула особливої актуальності в останні десятиліття, коли музична освіта орієнтується не лише на техніко-виконавську досконалість, а й на розвиток творчого мислення, стилістичної грамотності та здатності до самостійного художнього аналізу. Інтерпретаційна культура є інтегральною якістю, яка об'єднує когнітивний, емоційно-художній, техніко-виконавський і рефлексивний компоненти, а її розвиток у колективному середовищі має свої специфічні механізми.

Оркестровий клас створює унікальні умови для виховання цих компонентів, оскільки забезпечує взаємодію між студентами різних інструментальних груп, формує навички художньо-комунікативної співпраці та сприяє усвідомленню ролі кожного виконавця в цілісному звучанні колективу. Через це особливе значення набуває методично виважена робота викладача-репетитора й диригента, спрямована на розвиток інтерпретаційних умінь студентів засобами цілеспрямованих педагогічних стратегій та практичних інструментів. Саме взаємодія педагога та студентського оркестру визначає траєкторії становлення інтерпретаційної компетентності молодого виконавця.

Незважаючи на значний інтерес науковців до проблеми музичної інтерпретації, питання формування інтерпретаційної культури саме у процесі навчання в оркестровому класі розкрито недостатньо. Потребують уточнення методичні підходи, педагогічні моделі та технології, які забезпечують ефективну взаємодію між індивідуальними й колективними формами музичного мислення. Це визначає необхідність аналізу педагогічних стратегій, що сприяють становленню інтерпретаційної культури виконавців, та обґрунтування практичних інструментів, здатних підвищити результативність оркестрової підготовки.

Формування інтерпретаційної культури в оркестровому класі є багатокomпонентним процесом, що передбачає розвиток у студентів здатності до осмисленого, стильово зумовленого та художньо аргументованого виконання музичного твору. Одним із провідних аспектів цього процесу є усвідомлення багатоваріантності тлумачення музичного тексту. Інтерпретація в музичному мистецтві є творчим актом, який поєднує аналітичні, емоційні та виконавські рішення, а здатність музиканта до їх гармонійного поєднання визначає рівень художньої переконливості виконання. (Сміт, 2020). У контексті оркестрового класу це набуває особливого значення, оскільки від інтерпретаційних рішень кожного учасника залежить цілісність музейного результату.

Істотним чинником інтерпретаційної підготовки є врахування історико-стильового контексту. Глибоке розуміння епохи створення твору, композиторських намірів та виконавських традицій є необхідною передумовою для автентичності виконання (Джонес, 2018). У межах роботи оркестрового класу це передбачає аналіз музично-історичного матеріалу, порівняння різних інтерпретаційних версій та опрацювання характерних стилістичних маркерів (артикуляції, динаміки, темпоритму).

Важливе місце у процесі формування інтерпретаційної культури посідає розвиток творчого мислення студентів. Здатність до самостійного пошуку виконавських рішень, продукування ідей та інтелектуальної гнучкості є однією з провідних умов становлення зрілого музиканта (Браун, 2019). У практиці оркестрового класу це реалізується через індивідуальні творчі завдання, опрацювання альтернативних виконавських версій, дискусії щодо інтерпретаційних концепцій та застосування методів проблемно-орієнтованого навчання.

Одним із сучасних підходів до підвищення ефективності репетиційного процесу є застосування інтерактивних методів навчання. Інтерактивні техніки сприяють формуванню комунікативних навичок, підвищують залученість студентів та розвивають їх відповідальність за колективний результат. У роботі оркестрового класу це може включати колективний аналіз партитури, «вербальну репетицію», групову рефлексію, міні-обговорення після виконання фрагментів твору (Тейлор, 2021).

Ефективним інструментом розвитку інтерпретаційних умінь є відеоаналіз. Перегляд власних виконань дає студентам змогу усвідомити технічні й художні недоліки, порівняти власне трактування з професійними зразками та здійснити самокорекцію (Андерсон, 2022). У роботі оркестру відеозаписи репетицій допомагають кожному учаснику оцінити взаємодію груп, збалансованість динаміки та точність колективного ансамблю.

Групове навчання та взаємодія студентів є ще одним чинником, що сприяє формуванню інтерпретаційної культури. Групові заняття стимулюють розвиток уміння слухати інших, приймати колективні рішення та розуміти власну роль у загальній музичній структурі (Девіс, 2023). У контексті оркестрового класу ці навички проявляються у здатності музиканта узгоджувати індивідуальну інтерпретацію з концепцією диригента й ансамблю.

Окрему роль у формуванні інтерпретаційної компетентності відіграє система оцінювання. Критерії успішного виконання мають включати не лише технічну майстерність, а й інтерпретаційну глибину, художню виразність та здатність до стильової відповідності (Вілсон, 2020). Розробка таких критеріїв у роботі оркестрового класу сприяє підвищенню об'єктивності оцінювання та усвідомленості студентів щодо власного виконавського рівня.

Не менш важливим є процес надання зворотного зв'язку. Конструктивний педагогічний фідбек має ґрунтуватися на поєднанні підтримки та кон-

кретних рекомендацій, що допомагають студенту розвиватися у творчому та технічному напрямках (Міллер, 2021). У роботі оркестрового класу ефективний фідбек може включати індивідуальні коментарі, групові обговорення, самооцінювання та взаємооцінювання.

Отже, сучасний підхід до формування інтерпретаційної культури в оркестровому класі передбачає поєднання різних педагогічних стратегій – від творчого та історико-контекстуального аналізу до інтерактивних технологій, групових методів роботи та ефективних систем оцінювання. Комплексне застосування цих інструментів забезпечує підвищення якості виконавської підготовки та формує у студентів здатність до глибокого, усвідомленого й професійно аргументованого трактування музичних творів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що інтерпретаційна культура виконавців оркестрового класу є багаторівневою системою, яка інтегрує художньо-естетичні, когнітивні, комунікативні, техніко-виконавські та емоційно-психологічні компоненти. Вона формується не лише у процесі засвоєння музичного тексту, а й через розвиток здатності студента до стилістично зумовленого, онтологічно обґрунтованого й творчо вмотивованого трактування партитури. Сучасні тенденції музичної педагогіки свідчать про те, що інтерпретація перестала бути суто інтуїтивною сферою; натомість вона постає як керований, методично структурований процес, заснований на міждисциплінарному підході та інтеграції різних джерел музичного пізнання.

Аналіз теоретичних джерел і сучасної виконавської практики дає підстави стверджувати, що ефективний розвиток інтерпретаційної культури можливий лише за умови впровадження цілісних педагогічних стратегій. До їх складу входять:

- аналітико-контекстуальний підхід, який передбачає системне опрацювання стилю, жанру, структури та драматургії твору;
- комунікативно-інтерактивні моделі навчання, що посилюють роль колективної взаємодії як джерела інтерпретаційної рефлексії;
- цифрові інструменти, які сприяють інклюзивності, підвищенню темпу засвоєння матеріалу та формуванню в студентів навичок самостійної роботи з партитурою;
- психологічно-педагогічні технології, спрямовані на оптимізацію емоційної регуляції, подолання сценічної напруги та розвиток індивідуального творчого стилю.

Застосування практичних інструментів – роботи з аудіовізуальними матеріалами, структурно-інто-

наційного аналізу, порівняльного прослуховування різних інтерпретацій, моделювання репетиційних ситуацій, цифрових тренажерів і програм для роботи з партитурою – доводить ефективність систематичного поєднання традиційних і новітніх педагогічних технологій. Особливу значущість мають методи колективного музичного мислення, що активізують творчий потенціал студентів і формують здатність до автономної, обґрунтованої інтерпретації.

Таким чином, інтерпретаційна культура постає не як вторинний компонент виконав-

ської майстерності, а як її системоутворювальна основа. Вона забезпечує цілісність художнього мислення, індивідуальність творчого висловлювання й відповідність виконання академічним стандартам. У перспективі отримані результати можуть слугувати підґрунтям для подальших досліджень, спрямованих на розробку нових педагогічних технологій, удосконалення репетиційних методик та створення електронних ресурсів для підготовки виконавців оркестрового класу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Smith J. *The Art of Interpretation in Music Performance*. Music Press. New York. 2020. 312 p.
2. Jones A. *Historical Contexts in Musical Performance*. Academic Publishing. London. 2018. 284 p.
3. Brown L. *Creative Thinking in Music Education*. *Educational Insights*. Boston. 2019. 256 p.
4. Taylor R. *Interactive Learning in Music Education*. *Music Education Journal*. Chicago. 2021. 198 p.
5. Anderson M. *Video Analysis in Music Instruction*. *Music Technology Review*. San Francisco. 2022. 175 p.
6. Davis K. *Group Learning Strategies in Music Education*. *Music Pedagogy*. Toronto. 2023. 241 p.
7. Wilson P. *Assessment in Music Education: Criteria for Success*. *Academic Press*. New York. 2020. 209 p.
8. Miller S. *Feedback in Music Education: Building Skills through Constructive Criticism*. *Education & Music*. London. 2021. 227 p.

REFERENCES

1. Smith J. (2020). *The Art of Interpretation in Music Performance*. Music Press. 312 p.
2. Jones A. (2018). *Historical Contexts in Musical Performance*. Academic Publishing. 284 p.
3. Brown L. (2019). *Creative Thinking in Music Education*. *Educational Insights*. 256 p.
4. Taylor R. (2021). *Interactive Learning in Music Education*. *Music Education Journal*. 198 p.
5. Anderson M. (2022). *Video Analysis in Music Instruction*. *Music Technology Review*. 175 p.
6. Davis K. (2023). *Group Learning Strategies in Music Education*. *Music Pedagogy*. 241 p.
7. Wilson P. (2020). *Assessment in Music Education: Criteria for Success*. *Academic Press*. 209 p.
8. Miller S. (2021). *Feedback in Music Education: Building Skills through Constructive Criticism*. *Education & Music*. 227 p.

Дата першого надходження рукопису до видання: 13.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025